

SZILÁGY SOMLYÓ

TÁRSADALMI ÉS POLITIKAI HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN

Előfizetési ára:

Egész évre 16 K, fél évre 8 K, negyedévre 4 K.
Egyes szám ára 40 fillér.

Felolós szerkesztő és kiadótulajdonos:

BÖLÖNI SÁNDOR.

Társzerkesztő:

B. JÓZSA GYULA.

Hivatalos hirdetések díja fél hasábig 30 korona.

Nyiltér soronként 2 korona.

Magánhirdetések megegyezés szerint.

Magyarország új határai.

A Neue Freie Presse írja október 9-ikén:

„A Magyarországgal való békeszerződés, amelyet valószínűleg még e hónap folyamán át fognak nyújtani a Párisba küldendő hét magyar delegátusnak, következőképpen szabja meg Magyarország új határait: északon a határ a Dunát követi, aztán kelet-nyugati irányban, a melyet még később fognak meghatározni, Pozsonytól Komáromig fut. A nagy Duna-könyök előtt észak-keletnek fordul a határ és Máramaros-Szigetnél éri el Magyarországot Cseko-Szlovákia és Románia határát. Ettől a vonaltól északra minden terület Cseko-Szlovákiáé. Keleten a határ északi irányból délnek tart. Máramaros-Szigettől a Szamos folyásának megy, ennek mentét kíséri, aztán Debrecen felé halad. Délen a határ a Maros mentén, Szent Ivánnál eléri a Tiszát, ennek régi medrét követi, majd kelet-nyugati irányt vesz és a Drávától északnyugatra Radkersburgnak megy. Nyugaton a határ annyira hátra nyomul, hogy Sopron Ausztriába esik. — A magyar terület körülbelül 140,000 négyzet kilométer, lakosainak száma tíz millió. Magyarország területének nagyobb részét veszti el, mint amennyiből állani fog, amennyiben elveszt területe 180,000 négyzet kilométer. Magyarország éppen így elveszti lakosainak felét is.“

A magyar birtokreform.

A magyar minisztertanács elfogadta Rubinek Gyula földmivelésügyi miniszternek a birtokreformra vonatkozó javaslatát. Az erről szóló rendelet hatályon kívül helyezi a Károlyi-korszak és proletárdiktatúra összes birtokpolitikai intézkedéseit és a következő rendelkezéseket tartalmazza:

1. A földbirtokok szabad forgalma megszűnik. Ezentúl csak száz holdnál kisebb földbirtokot, szőlőt, illetve művelés alatt álló mezőgazdasági területet lehet minden korlátozás nélkül venni, vagy eladni. Ellenben száz holdon felüli földbirtokot vagy szőlőt a következő korlátozások mellett:

1. Aki száz holdon felüli birtokot akar eladni, az köteles az eladandó földbirtokot megvételre a földmivelésügyi minisztériumnak felajánlani. Csak ha a minisztérium kijelenti, hogy a felajánlott birtokra nem tart igényt, lehet az adásvételi szerződést megkötöni. Ha a kormány az illető földbirtokra igényt tart, úgy a vásárlás technikai keresztülvitelével megbízva vagy az Altruista bankot, vagy pedig az Országos Központi Hitelszövetkezetet.

Ugyanezt a rendelkezést fogják alkalmazni a földbérletekre vonatkozólag is. Száz holdon felüli földbirtok haszonbérlete csak olyan körülmények között jöhet létre, mint a földbirtok adásvétele.

2. A holtköz Magyarországon több földbirtokot nem szerezhet.

3. Erdőbirtok nem lehet szabad forgalom tárgya. Bármilyen terjedelmű erdőbirtok bérlete, vagy adásvétele csak a földmivelési minisztérium engedélyével jöhet létre.

4. Azokat a földbirtokokat, amelyeket elővételi jogán a minisztérium megszerez, vagy bérbevesz, az említett pénzintézetek, esetleg más, erre a célra létesítendő szervezetek közreműködésével a kormány parcellázhatja, vagy termelőszövetkezeteknek fogja megművelésre hosszabb időre átengedni.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Választások a bukaresti parlamentbe. Nagyvárad hírlapok közlik a nagyszebeni kormányzótanácsától érkezett dekrétumot, amely szerint a román impérium alá tartozó területeken a képviselőválasztások november 2. és 3-án tartatnak meg. A szenátus megválasztására két nappal később, november 6-án és 7-én kerül a sor. Az új román parlament november 20-án ül össze Bukarestben.

— Legfőbb agrár bíróság Kolozsváron. A nagyszebeni Gazetta Officiala hivatalos közlönynek legutolsó száma az Erdélyre tervezett földbirtokreform dekrétumát tartalmazza. Eldekrétum szerint minden faluban községi és minden megyében vármegyei földosztó bizottságokat kell alakítani. Mindezeknek a bizottságoknak legfőbb felelősségi fóruma a kolozsvári „különleges tanács“, melyet október 15-éig fognak összeállítani. Ez a fórum fog ítélni és dönteni végérvényesen a földosztás minden kérdésében. A tanács szakértő és mérnök tagjai

Irói tiszteletdíjak.

Aki megírja a magyar írói tiszteletdíjak történetét, hasznos munkát végez. Az adatok százai és ezrei szerteszét vannak szórva. Néhány századdal ezelőtt az volt az írói tiszteletdíj, ha valami gazdag ur kifizette a szegény író nyomdai költségeit. Az író ingyen küldözte meg jóakaróinak a könyvet és a tehetősebbektől kapott némi ajándékot. A ponyvatermek kiadására olykor már akadt nyomdász-vállalkozó is. Ilyenkor a nyomdász az első kiadás közreboocsátásakor juttatott néhány garast az írónak.

Nevezetes mozzanat volt a magyar írói tiszteletdíjak történetében az Etelka megjelenése. Dugonics András 80 ingyenpéldányt kapott regényéért kiadójától, Landerer Mihály nyomdásztól. Landerer 1000 példányt nyomtatott a könyvből s példányát 2 forintért árulta, ami igen nagy pénz volt 1788-ban. Szóval Dugonics fáradságának hasznát ő vágta zsebre, sőt ráadásul még 70 forintot zsarolt ki Dugonicsától azon a címen, hogy a regényhez néhány képet metszetett.

Kazinczy Ferenc és kortársai tiszteletdíj nélkül dolgoztak. Csak Vörösmarty Mihály föllépése után kezdődött az a korszak, mikor a

könyvkiadók a híresebb íróknak már némi tiszteletdíjat is adtak az ingyenes kinyomás mellé. Ennek az írói és kiadói nyomoruságnak legfőbb oka az volt, hogy könyveket nagyon keveset vásároltak Magyarországon.

A régi viszonyokra jellemző, hogy mikor 1833-ban Garay János elvállalta a Regélő című szépirodalmi folyóirat szerkesztését, havonta 20 váltóforint fizetést kapott kiadójától s ezért az összegért gondoskodnia kellett a lap tartalmának teljes kitöltéséről. Nem egyszer elejétől végig ő írta a lapot. A költemények, tárcák, kritikák, ismeretterjesztő cikkek, divattudósítások, fordítások, napi hírek és rejtélyek mind az ő buzgalmát dicsérték.

Petőfi Sándor már megtudott élni a tollából, de halála után még félszázad múlva is nagyon könnyen össze lehetett számolni azokat a magyar írókat, akik nem mellékfoglalkozás gyanánt üzték az irodalmat. Aki nem volt újságíró, az — elenyésző kivétellel — kénytelen volt valami polgári állást is vállalni. Csak a legutóbbi évtizedekben haladtunk annyira, hogy az írás a megélhetésre önmagában is alkalmas pálya lett Magyarországon.

Az Atheneum könyvkiadó részvénytársaság 1918. nyarán 20,000 példányos első kiadást bocsátott közre Molnár Ferenc Andor című regényéből s ez a kiadás 9 nap alatt egészen elfogyott. A szerző 36,000 koronát kapott az

első kiadásért szerzői tiszteletdíj címen. Mivel pedig a kiadó a regény példányát 15 koronáért árulta, könnyű kiszámítani, hogy az első kiadás jövedelme 300,000 korona volt. A hatalmas kiadói bevételből elesik a könyvárusi jutalék 75,000 koronája, továbbá az írói díj 36,000 koronája, maradt tehát nyomdaköltségre és részvénytársasági haszonra 189,000 korona. A második kiadás is 20,000 példányban jelent meg.

A regényírásnál jóval előnyösebb a szindarabírás. A szerző még a kisebb színházakban is jól jár. Farkas Imre énekes játékát, a Tul a nagy Krivánon című operettet, a budai színházban két hónap leforgása alatt több mint 100,000 ember nézte meg. Az első 50 előadásból 30,000 korona tantiém jutott a szerzőnek. A vidéki előadások jogát 15,000 koronáért adta el.

Mondani sem kell, hogy a tudományos munkáknak ma nincs megfelelő számú vásárló közönsége. Ivenként átlag 60 korona az az összeg, melyet egy tudományos szerző kap kiadójától. Ha ugyan akad kiadója.

(r.)

kinevezés után kapják megbízásaikat és kinevezés alapján vesznek részt egyelőre a vidéki bizottságok munkájában a létesítendő agrárbank érdekeit képviselő bankeszkértők is.

— **Megnyílik az ovoda.** Örömmel adjuk értesítést olvasóinknak, hogy az a nagyon is indokolt közönség, amelynek egyik közelebbi vezércikkünkben mi is kötelességünknek tartottuk intenzíve hangot adni, megvalósul: rövidesen ismét megnyílik kisdóvóvándánk a maga régi helyiségeiben, a melyeknek takarítása és tatarozása már folyamatban is van. Már csak napok kérdése, hogy családjaink kedves apróságai ismét megtalálják a szülői hajlékon kívül való védelmezésüknek és alapvető neveltségüknek ezen célokra rendelt és szentelt hajlékát. Legyen méltó elismerés egy gondnokságnak, valamint mindazoknak, a kik közreműködésükkel lehetővé tették e megnyitást.

— **Vonatjárautaink közlekedésében** a mult hetiekhez képest — a mikor t. i. java-részt szüneteltek a járatok — e héten előnyös változás állott be; amennyiben egy Margitta, mint Sarmaság felé minden második napon közlekedik egy-egy személyszállító járat is. Hogy meddig lesz folyamatban ez a korlátozott közlekedés, nem szükül-e ismét, vagy tágul-e a régi rendszerre? — azt csak a jó Isten tudja.

— **A cigányügy rendezése** Szilágyosomlyón. Városi tanácsunk legközelebb mult tanácsülésén érdekes referátum szerepelt a tárgysorozaton. Arról volt benne szó, hogy a városunk területén szanaszét elhelyezkedett cigánynép tagjai a városnak valamely közeli kültelepén helyettes-senek el önmaguk által hatósági segítség és ellenőrzés mellett építendő egyöntetű házikókban, a holott is a rendnek és tisztaságnak a jegyében, a nekik megfelelő munkakörökben legyenek fegyelmezett tagjai a munkástársadalomnak. Az így megalkotandó kis telepnek a teleplakók által választotta „vajda” volna a feje, természetesen hatósági ellenőrzés mellett. Azok a viskók, a melyekben eddig cigányaink — a Kraszna-parton szanaszéjjel — laktak, alapjokig leromboltatnának és helyeik fertőtlenítenének. Az egész ösztetelepítés nagy gondnal s különösen a közegészségügyi, közrendészeti és építésrendészeti követelményeknek megfelelően van kiterelve. A városi tanács a tervet elvileg a maga egészében elfogadta, csupán a kivített nem látta a téliesbe indult időjárás miatt jelenleg megvalósíthatónak, hanem a megkezdést és a gyors végrehajtást a kedvezőbbnek ígérkező tavaszi időkre halasztotta el. Pedig bizony a szegény fáradozó-ivadékokra nézve igen üdvös lett volna, ha már a közeli telet egészségesebb lakásokban és rendezettebb viszonyok között tölthették volna el.

— **A korona árfolyama.** Bécsi távirat szerint a koronát Zürichben október 8-án 6.25 centime-jával fizették.

— **Fehérhátú bankjegyek feloszerelése.** A Nagyvárad és Biharmegye területéről becses-réslet végett Bécsbe vitt fehérhátú bankjegyekért kapott képképeknek összege 141 millió koronát teszen. Ez a nagy összeg pár nap óta Nagyváradon az Osztrák-Magyar Bank ottani fiókjánál van elhelyezve. A kék bankjegyek felülbélyegezése már megkezdődött. A felülbélyegző bizottság 25 bélyegzővel működik.

— **Sűrűn vesszük a panaszokat** villamosvilágításunknak egyre nyomorúságosabbá váló válása felől. Tagadhatatlanul e panaszok — sajnos — teljes alaposítással bírnak. Az utcai világítás teljes beszüntetése óta a házbéli áramszolgáltatásokra redukált csekély világítás is fölöttébb gyöngén szuperál. Későn gyulad, ko-

rán alszik; időközben pedig gyakorta laposakat pislant s 10—20, sőt 30—40 percig is sötétben hágy. Utána jártunk a szinte érthetetlennek látszó dolognak s magyarázatát abban kaptuk meg, hogy a nagyobbik áramfejlesztő gépnek szakértői alapos kijavítása, a mi a mult hó végén került munkába, még mindig nem nyert befejezést és a mostani megfeszített (!) munka mellett is igénybe fog venni még 8—10 napot. Addig csak a kisebb géppel lehet áramot szolgáltatni, a melynek pedig áramfejlesztő ereje igen-igen csekély. A nagyobb gép kijavítását és használatba vételét tehát a közönségnek türelemmel kell bevárnia. Addig is azonban valamennyit minden áramhasználó segíthet a dolgon, ha t. i. áramhasználati igényeit a minimálisra redukálja, területén csak egy-egy lángot éget s azt is csupán a legnagyobb szükségességgel megfelelően.

— **Adakozzunk!** Egy magát megnevezni nem akaró 85 éves helybeli volt zongora- és nyelvtanító, ki már évek teljesen kereset-képtelen és a Németországból járandó csekély nyugdíjához nem tud hozzájutni, ez uton kéri régi tanítványait és a nemesszívű emberbarátokat, hogy kegyes adományaikkal tegyék lehetővé a mindennapi kenyér és téli fűtőanyag beszerzését s ezzel enyhíteni a nyomort, amely öreg napjaiban reá nehezült. A kegyes adományok e lap kiadóhivatalába küldendők.

— **A Casinó könyvtárának** generális rendbehozatala évek óta gondos munkában van. A munka folyamatát nagyban gátolja, hogy még az előző évekből sok kötet, bizonyára csak faldésből, vagy tévedésből egy-egy kivevő kasszinótagnál (vagy annak jó emberénél) maradt s így nagy a kötethiányosság. Nagyon kérjük az illetőket, hogy a náluk maradt köteteket minél előbb sziveskedjenek a Casinó könyvtárába (rég gimnáziumi épület) beszállítani. A Casinó könyvtárkezelősége.

— **A Habsburg-család ékszerrel.** Párisból jelentik: Érdekes pör foglalkoztatja most a francia bíróságot. Egy párisi hölgy, aki a Habsburg-család bizalmasa volt, bepörölt egy délfancia ügynököt, aki megbízást kapott a Habsburg-család ékszereinek eladására, vagy elzálogosítására. Az ékszerek között volt egy ötmilliót érő gyöngy nyaklánc, amelyet Napoleon ajándékozott Mária Lujza császárnénak a római király születése alkalmából. Az ékszerek-ből bevett összeggel állítólag azt az ellenforradalmat pénzelték volna, amelyet Manuel portugál király érdekében szerveztek. Minthogy az ügynök bevonult katonának, az üzletből nem lett semmi. A felperes hölgy most számadást kér az ügynökötől, aki azt állítja, hogy nemcsak nem sikkasztott semmit, hanem még neki volt harmincezer frank kiadása. — A Habsburg-család ékszereire vonatkozóan ezt írja az „Excelsior”: A Habsburg-család ékszerei eladásának vagy elzálogosításának 1913-ban kellett volna megtörténnie és a bevett összeget arra fordították volna, hogy Manuel királyt visszasegítsék a portugál trónra. Az ékszereket Mária Lujza császárné gyöngygyakokának kivételével eladták s a bevett összegből két hadihajót szereztek fel és fegyvereket vásároltak. A gyöngygyakokért 1.800.000 frankra becsülték, de történelmi értékre való tekintettel öt milliót kértek érte. Az erről megkezdett tárgyalásokat a háború kitörése szakította meg. Az említett újság azt hiszi, hogy nem tudják ugyan bizonyosan, de lehetséges, hogy a két hadihajót és a fegyvereket Franciaország, vagy szövetségesei ellen használták fel.

— **Örömmel adunk hírt róla,** hogy Nadányi Zoltán, a nagyváradi irodalmi élet egyik legjelentősebb fiatal alakja, a mai naptól kezdve erejét, tehetségét és tudását a „Tavasza”-nak szenteli. Társzerkesztője lett Nadányi a lapnak és azt hisszük, nem kell bővebben fejtegetnünk a társulás irodalmi jelentőségét. Most már bizonyos, hogy a Tavasz az az organum, amelyik friss és jelentős fiatal tehetséges nagy munkában való összeforrasztást jelent. Nadányi Zoltán, a kiváló Zsolt Béla és Biró László, ez a mély tehetségű és pompás kvalitásokkal rendelkező fiatal író, aki már szintén végleg a Tavasz gárdájához szegődött, garantálják Nagyvárad

magas irodalmi színvonalának jelentősebbé tételét. — A lap e heti számában a legelőkelőbb budapesti lapok zenekritikusa, Gonda István írt brilláns tanulmányt a modern operarendezési problémájáról. Nadányi Zoltán és Zsolt Béla új versein kívül Becsky Irénnek és Korda Bélának tehetséges verseit hozza a lap. Erőtől duzzadó novellákat írtak: Marton Manó és Biró László, továbbá Hegedűs Árpád. Zsolt Béla folytatja nagy regényét. A gazdag rovatok közül kiemeljük a Lesben című rovatot, amely az újságírók és kiadók haróáról s az írói tisztelődijáról közöl érdekes cikkeket. A színjáték az elmúlt hét eseményeiről számol be, a kritika, a szerkesztői üzenetek rovata egészíti ki az új számot.

Meghívó.

A szilágyosomlyói Hangya fogyasztási és értékesítő szövetkezet folyó évi október hó 26-án, vasárnap d. e. 11 órakor, a Polgári Olvasóköri helyiségében

rendkívüli közgyűlést tart,

melyre a tagok ez uton is meghívattak.

A gyűlés egyetlen tárgya: A szövetkezet működésének megkezdésére határozathozatal.

Szilágyosomlyó, 1919. október 14.

Az igazgatóság.

Eladó a somlyógyör-telki Magurán mintegy 80 hl. különféle óbor, az idei termés-sel együtt. Értekezhetni Péntek Farkas-nénál Zilahon a délutáni órákban.

Könyvnyomdánkban

egy-két középosztályt végzett fiu, vagy polgárit végzett leány tanulónak azonnal felvétetik.

Viszketegséget, sömört, rüht legbiztosabban elmulasztja a dr. Flesch-féle

„Skaboform”-kenőcs

Nincs szaga. Nem piszkít. Mindig eredeti pe-csés dr. Flesch-féle! Kérjünk. — Próbátégely 4 korona. Nagy tégely 6 korona. Családi adag 15 korona.

Kapható a gyógyszer-tárakban, vagy direkt a készítőnél rendelhető: Dr. FLESCHE. „Korona” gyógyszer-tárában Győr.

Vételnél a „Skaboform” védjegyre ügyeljünk! 41—